

SKRIFTLIG FRÅGA TILL STATSRAÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2025-05-08
Besvaras senast
2025-05-14 kl. 12.00

Till statsrådet Benjamin Dousa (M)

2024/25:1149 Klimatfinansieringens skuldpåverkan och dess konsekvenser för utvecklingsländer

Klimatfinansiering har blivit en nyckelfråga i det internationella utvecklingssamarbetet. Enligt rapporten *Skuld, skatt och klimaträttvisa – Sveriges roll inför FN:s konferens om utvecklingsfinansiering* (Act Svenska kyrkan, april 2025) ges en stor andel av denna finansiering till låg- och medelinkomstländer i form av lån, inte bidrag. Omkring 70 procent av den klimatfinansiering som har levererats av rika länder hittills har varit lån, varav många till och med på kommersiella villkor.

Rapporten visar att detta skapar ett moment 22: De länder som drabbas hårdast av klimatförändringarna – och som i regel har bidragit minst till utsläppen – tvingas skuldsätta sig ytterligare för att finansiera återhämtning och anpassning. I värsta fall ökar dessa länder sin exploatering av fossila bränslen för att få intäkter nog att betala tillbaka lån, vilket försvårar omställningen. Ett konkret exempel är önationen Vanuatu, där två cykloner under 2023 orsakade skador motsvarande 40 procent av landets bnp. Återuppbyggnaden ledde till budgetunderskott som täcktes med nya lån.

Vid klimatmötet COP 29 i Baku 2024 beslutade världens länder att öka klimatstödet till 300 miljarder dollar årligen från 2030. Samtidigt noteras i beslutsdokumentet att en stor del av detta stöd väntas komma i form av lån och garantier, inte i form av gåvobaserade resurser. Det finns inget bindande mål för hur stor andel som ska ges som bidrag, trots att särskilt klimatsårbara länder med små ekonomier har efterfrågat just detta.

Sverige har i FN:s klimatförhandlingar lyft fram att vi är en av de största givarna till flera multilaterala fonder – exempelvis Gröna klimatfonden – där låneinstrument har blivit allt vanligare. Regeringen har även aviserat att klimatfinansiering ska kopplas närmare till exportfrämjande, vilket väcker frågor om huruvida biståndet riskerar att styras av kommersiella intressen snarare än av mottagarländernas behov.

Socialdemokraterna har i återkommande kommittémotioner argumenterat för att klimatfinansiering ska vara additionell, rättvis och långsiktigt hållbar och att det är särskilt viktigt att undvika att klimatstödet ges som lån till redan skuldyngda länder. Vi har också varnat för att klimatfinansiering inte får tränga ut det traditionella biståndet till exempelvis hälsa, utbildning och

demokratiutveckling. Denna risk påtalas också i rapporten från Act Svenska kyrkan, som visar att dagens klimatlöften vida överskrider det samlade biståndet globalt, vilket kan leda till undanträngningseffekter.

Sverige saknar i dagsläget en offentlig analys av hur stor andel av vårt klimatbistånd som ges som lån och av hur dessa lån påverkar mottagarländernas långsiktiga finansiella stabilitet. För att möjliggöra en informerad debatt och säkerställa att klimatstödet bidrar till hållbar utveckling är en sådan genomlysning nödvändig. Det är särskilt angeläget inför FN:s konferens Financing for Development i Sevilla sommaren 2025, där dessa frågor står högt på dagordningen.

Mot bakgrund av detta vill jag ställa följande fråga till statsrådet Benjamin Dousa:

Avser statsrådet, inom ramen för sin tjänsteutövning, att genomföra en kartläggning av hur stor andel av Sveriges klimatfinansiering till låginkomstländer som ges i form av lån respektive bidrag, samt att analysera hur denna finansiering påverkar skuldnivåerna i mottagarländerna, särskilt i ljuset av att en majoritet av de mest klimatsårbara länderna redan befinner sig i en skuldkris?

.....

Olle Thorell (S)

Överlämnas enligt uppdrag

Lena Lindbäck